

УДК 332.14

ТРАНСФОРМАЦІЇ РЕГІОНАЛЬНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В СУЧАСНИХ ТЕОРІЯХ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ**Мащенко С.О., к.е.н.****Гончарова К.В., к.е.н.****Дугінець Г.В., к.е.н.***Придніпровська державна академія будівництва та архітектури*

У статті проаналізовані основні підходи до визначення поняття регіонального менеджменту. Виявлено, що більшість науковців розглядають поняття регіонального менеджменту як науку, що базується на економічних законах та знаходить реалізацію через методичні прийоми з метою їх впливу на господарську діяльність регіону. Однак, через трансформаційні зміни сучасного стану економіки регіонів, авторами сформоване авторське визначення регіонального менеджменту. Виокремлені основні завдання та об'єкти регіонального менеджменту. Проаналізовані сучасні моделі регіонального розвитку, та виявлено, що для нашої держави найбільш вдалою є ліберальна модель регіонального розвитку, яка передбачає взаємодію регіональних та державних органів влади та спрямована на створення умов для розвитку самостійності регіонів. Досліджені основні напрямки розвитку регіонального менеджменту в сучасних умовах розвитку економіки. Зроблений висновок, що з переходом господарства регіону на ринкові відносини повинна змінюється й функціональна структура механізму регіонального управління.

Ключові слова: регіон, регіональна економіка, регіональний менеджмент.

UDC 332.14

TRANSFORMATIONS OF REGIONAL MANAGEMENT IN MODERN THEORIES OF REGIONAL ECONOMY**Mashenko S.O., PhD in Economics****Goncharova K.V., PhD in Economics****Duginets G.V., PhD in Economics***Prydniprovskaya State Academy of Civil Engineering and Architecture*

This paper analyzes the basic going to the ground the concept of regional management. It is discovered that most scientists the concepts of regional management are examined as science which is based on economic laws and finds realization through methodical receptions, with the purpose of their influence to economic activity of the region. However, through the transformation changes of the modern state of economy of regions, authors are form author determination of regional management. It is distinguished the basic tasks and objects of regional management. It is analyzed the modern models of regional development and it is discovered that for our state most

---

© Мащенко С.О., к.е.н., Гончарова К.В., к.е.н., Дугінець Г.В., к.е.н., 2016

successful is a liberal model of regional development, which foresees co-operation of regional and state organs of power and directed on conditioning for development of independence of the regions. It is discovered that basic directions of development of regional management in the modern terms of development of economy. It is concluded that with passing of economy of region to the market relations must the functional structure of mechanism of regional management changes.

Keywords: region, regional economy, regional management.

Актуальність проблеми. На сьогодні одним з найбільш актуальних питань, яке постає перед державними та регіональними органами влади є питання управління регіональним розвитком. Впровадження децентралізації та перехід до регіонального управління потребує комплексного вирішення економічних, соціальних та екологічних проблем розвитку регіону. На сьогодні процес регіонального менеджменту потребує суттєвого удосконалення та переформування. Держава разом з регіональними органами влади повинні чітко визначити та сформувані цілі та задачі економічного розвитку, розробити та впровадити нові законодавчі акти та програми, які б були дієвими для виконання усіма суб'єктами господарювання. Цього можливо досягти за рахунок впровадження нових або вдосконалення існуючих підходів до регіонального менеджменту.

Аналіз останніх наукових досліджень. Проблемами територіально-економічного устрою держави були досліджені М.В. Ломоносовим, А.Н. Ридищевим, К.І. Арсеньєвим та іншими. А.Вебер, А. Льюша, А. Маршал, Й.Г. Тюнен присвятили свої праці регіональним проблемам розвитку та питанню управління територіями. Проблемам соціально - економічного розвитку приділяли увагу вітчизняні вчені, а саме О.І. Амоша, М.П. Бутка, В.М. Гейць, М.Г. Чумаченко та інші.

Однак, незважаючи на значні доробки закордонних та вітчизняних вчених питання регіонального менеджменту потребує подальших досліджень. Через трансформаційні зміни, які відбуваються у вітчизняній економіці, а саме децентралізація зумовлюють необхідність вдосконалення методологічних та практичних аспектів регіонального менеджменту.

Мета роботи. Проаналізувати поняття регіонального менеджменту, його трансформаційні зміни в сучасних теоріях регіональної економіки.

Викладення основного матеріалу дослідження. Задля розкриття мети роботи розглянемо сутність поняття регіонального менеджменту. На думку В. Попова регіональний менеджмент як один з видів спеціального менеджменту являє собою сукупність принципів, методів, форм та засобів впливу на господарську діяльність регіону [1, с. 1]. На нашу думку, так визначення автора є доволі доречним але потребує доповнення.

Інше визначення регіонального менеджменту наводить Н.М. Поколодна. Так, на думку вченої регіональний менеджмент – це галузь економічної науки, що займається вивченням економічних і соціальних факторів, явищ, які обумовлюють функціонування господарства регіонів, а також розробку форм методів керування цим процесом [2]. На нашу думку, визначення автора не є повним, регіональний менеджмент слід розглядати спираючись на вивчення й екологічних факторів та явищ.

Дослідник Гриньова В.М. визначає регіональний менеджмент як науку, що вивчає складові системи управління розвитком території, взаємозв'язок між ними при врахуванні дії об'єктивних економічних законів [3]. З визначенням автора слід погодитись частково, на нашу думку, розглядати регіональний менеджмент слід не тільки з урахуванням економічних законів, а і факторів впливу на розміщення продуктивних сил.

Науковці З.В. Гончарова та А.І. Гаврилов вважають, що регіональний менеджмент є одним з видів спеціального менеджменту та представляє собою сукупність принципів, методів, форм і засобів впливу на господарську діяльність регіону [4], [5]. Дане тлумачення науковців є доречним та яке розкриває сутність поняття регіонального менеджменту.

Отже, можна зробити висновок, що більшість науковців розглядають поняття регіонального менеджменту як науку, що базується на економічних законах та знаходить реалізацію через методичні прийоми з метою їх впливу на господарську діяльність регіону.

На нашу думку, регіональний менеджмент - це економічна категорія, яку слід розглядати як комплекс методів та процедур, що реалізуються з урахуванням соціо-еколого-економічних умов розвитку регіону та спрямована на вирішення економічних, соціальних, екологічних проблем окремого регіону.

Спираючись на визначення категорії регіонального менеджменту до його основних завдань слід віднести:

- забезпечення високого рівня та якості життя населення регіону;
- формування економічної, соціальної, екологічної політики регіону;
- прогнозування регіонального розвитку окремого регіону з урахуванням соціо-еколого-економічних умов його розвитку;
- формування економічних механізмів стимулювання інвестиційної привабливості регіону;
- забезпечення екологічної безпеки в регіоні та охорону навколишнього середовища;
- формування науково-технічної та інформаційної бази.

Проаналізувавши сутність та виокремивши завдання регіонального менеджменту, слід приділити увагу об'єктам регіонального менеджменту, які класифікуються за такими ознаками, а саме:

- приналежність об'єкту до тієї або іншої форми власності;
- характер продукції (послуг), вироблених суб'єктом господарювання;
- характер і ступінь дії суб'єкта господарювання на економічні, соціальні, екологічні і інші процеси в регіоні;
- покращення умов життєдіяльності населення, задоволення потреб людей поза сферою виробництва [4].

Таким чином, слід зазначити, що до об'єктів регіонального менеджменту можна віднести всі господарські одиниці регіону, однак безпосередніми об'єктами регіонального менеджменту є підприємства і організації. Ефективність регіонального менеджменту залежить від визначення дієвих принципів, які мають бути сталими, а змінюватись повинні лише методи й інструменти залежно від поставлених цілей, а також від зовнішніх і внутрішніх умов розвитку регіону.

Для подальшого дослідження нами був проаналізований іноземний досвід формування механізму управління регіональним розвитком в економічно розвинених країнах, за яким можливо виокремити декілька типів моделей управлінської стратегії. Так, вченою Е.А. Гроздевою була проведена класифікація сучасних моделей регіонального розвитку [6] (табл.1).

Таблиця 1 – Сучасні моделі регіонального розвитку [6]

Назва моделі	Характеристика моделі
Адміністративно-бюрократична	Органи регіонального управління підпорядковані органам державного управління в проведенні державної регіональної політики. Вирішення регіональних проблем виконується на основі реалізації державних галузевих програм
Ліберальна	Передбачається широкий набір організаційних форм взаємодії органів управління різних рівнів з регіонами, в тому числі шляхом створення умов для розвитку самостійності
Органічна	Рівноправність взаємодії органів управління державного і регіонального рівнів в вирішенні проблем як регіонального, так і загальнодержавного розвитку економіки. Для цієї моделі характерно повне охоплення економічного простору в межах окремих держав та міждержавних утворень

Вживання тієї або іншої моделі регіонального менеджменту передусім обумовлене особливостями еволюційного розвитку держави та її регіонів, відмінностями політичного устрою самої держави, природно-кліматичних умов, місцерозташування та етнічного складу населення. На нашу думку, в сучасних умовах розвитку нашої держави найбільш вдалою є ліберальна модель регіонального розвитку, адже саме вона передбачає взаємодію регіональних та державних органів влади та спрямована на створення умов для розвитку самостійності регіонів. В період запровадження децентралізації застосування саме цієї моделі буде найбільш функціональним.

Що стосується трансформаційних змін регіонального менеджменту, то слід зазначити що з переходом від планово-директивної системи управління господарством регіону, яка функціонувала в період входження нашої держави до РСРС перехід до регіонального менеджменту повинен полягати в таких змінах:

- спрямування розвитку регіону на вирішення соціальних проблем, на відтворення умов, що забезпечують високу якість життя населення регіону;

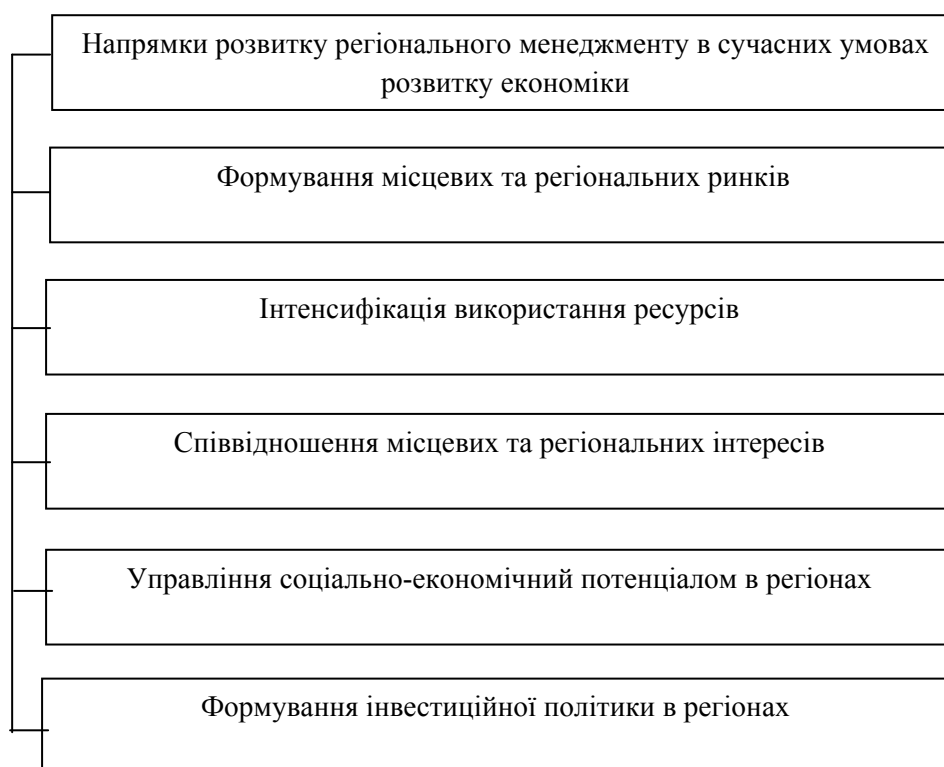
- формування організаційно-економічних умов для реалізації всіма господарюючими суб'єктами регіону принципів економічної свободи і господарської самостійності;

- спрямування політики регіону на організація виробництва тих видів продукції, які мають попит на міжрегіональному і зарубіжному ринках і, які в подальшому можуть сприяти підвищенню конкурентоспроможності регіону;

- створення нових інформаційних баз з моніторингу для забезпечення системного аналізу і контролю соціальної, економічної та екологічної ситуації в регіоні;

- координація та оцінка кінцевого результату регіонального менеджменту в залежності від соціо-еколого-економічного розвитку регіону.

Слід зазначити, що наукові основи регіонального менеджменту в нашій країні знаходяться у стадії формування. Зарубіжний досвід можливо розглядати в контексті формування регіонального менеджменту на території України. При впровадженні регіонального менеджменту на сучасному етапі розвитку економіки слід звернути увагу на напрямки його розвитку. Так сучасний регіональний менеджмент повинен бути спрямований на ефективне управління соціально-економічний потенціалом в регіонах, підвищення ефективності використання місцевих ресурсів, співвідношення місцевих та регіональних інтересів, формування місцевих та регіональних ринків та їх інфраструктури та формування інвестиційної політики в регіоні (рис. 1).

*Рис. 1 Напрямок розвитку регіонального менеджменту в сучасних умовах розвитку економіки
Складено авторами за [7]*

Регіональний менеджмент функціонує відповідно до законів розвитку ринкової системи господарювання, і його механізм повинен забезпечувати гнучке регулювання соціально-економічних процесів в

регіоні в ринкових умовах, що змінюються [8, с.41]. В процесі переходу від планово-централізованої до ринкової системи регулювання господарства регіону руйнуються вертикальні зв'язки, однак формуються горизонтальні, міжрегіональні зв'язки. З переходом господарства регіону на ринкові відносини змінюється функціональна структура механізму регіонального управління, що веде до деформації і скорочення його організаційної і ієрархічної структур. Різко зростає роль опосередкованих методів взаємодії суб'єктів і об'єктів регіонального і національного управління, ускладнюються їх господарські зв'язки, відношення з приводу використання власності і так далі.

Висновки. В роботі розглянуто сутність поняття регіонального менеджменту з позиції різних наукових підходів. Визначено, що більшість науковців розглядають поняття регіонального менеджменту як науку, що базується на економічних законах та знаходить реалізацію через методичні прийоми з метою їх впливу на господарську діяльність регіону. Для більш чіткого розуміння надане авторське визначення регіонального менеджменту. Спираючись на надане визначення авторами наводяться основні завдання та об'єкти регіонального менеджменту. Проаналізовані декілька типів моделей управлінської стратегії та вирішено, що для українських реалій найбільш дієвою є ліберальна модель управлінської стратегії. Також вченими зазначені основні напрямки розвитку регіонального менеджменту в сучасних умовах розвитку економіки. Зроблений висновок, що з переходом господарства регіону на ринкові відносини повинна змінюється й функціональна структура механізму регіонального управління.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Попов В. Социология управления [Электронный ресурс] / В. Попов. – Режим доступу: http://www.inventech.ru/lib/sociolog/sociolog_0032/.
2. Покоłodна М.М. Регіональний менеджмент у туризмі // Коммунальное хозяйство городов. – 2006. – С. 400-405.
3. Гриньова В.М., Новікова М.М. Державне регулювання економіки: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Харківський держ. економічний ун-т. – Х.: ВД "ІНЖЕК", 2004. – 753с.
4. Гаврилов А.И. Региональная экономика и управление: Учеб. пособие.– М.: Юнити, 2002.– 239 с.

5. Гончарова З.В. Методи регіонального менеджменту в управлінні житлово-комунальним господарством // Коммунальное хозяйство городов. – 2008. – С. 84-89.
6. Гроздева Е.А. Современные концепции регионального менеджмента [Электронный ресурс] / Е.А. Гроздева – Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/sovremennye-kontseptsii-regionalnogo-menedzhmenta>
7. Туленков М. Концептуалізація понять менеджмент і «управління» в сучасному науковому дискурсі [Текст] / М. Туленков // Політичний менеджмент. – 2009. – № 3. – С. 101 – 111.
8. Сторонянська І. Регіональний розвиток України: проблеми інтеграції та конвергенції [Текст]: монографія / І. Сторонянська. – Л.: ІРД НАН України, 2010. – 324 с.